

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lagbestämmelse i syfte att antingen fullt vitsord må tillerkännas inteckningsbok eller beståndet af inteckning för nyttjanderätt, undantag och servitut göras beroende af inteckningens förnyelse.

Uti en inom Första Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 17, anför herr *Hasselrot*:

Enligt förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom gäller inteckning för nyttjanderätt, för undantag eller för servitut fortfarande utan förnyelse, sedan den blifvit uti inteckningsboken införd.

Denna bestämmelse, så enkel och riktig den synes vara, har emellertid föranlett svårigheter och olägenheter vid utfärdande af gravationsbevis.

Dylika bevis, grundande sig på inteckningsprotokollen, omfatta i regel tio år och i ett sådant bevis inflyter alltså ej uppgift om de gällande inteckningar för nyttjanderätt, undantag eller servitut, som äro mer än tio år gamla, då gravationsbeviset utfärdas. Detta ansåg man emellertid kunna hjälpas genom ett tilläggsbevis från inteckningsboken, afseende sådana äldre gällande inteckningar, om hvilka de sista tio årens inteckningsprotokoll ej lemnade någon upplysning; och, derest inteckningsboken är riktig, var också saken dermed på det klara.

Men nu är förhållandet, ty värr, på flere ställen sådant, att inteckningsböckerna ej öfverensstämma med protokollen, och hvad böckerna innehålla har ej laga vitsord, utan sådant tillkommer uteslutande protokollen.

Den, som erhåller ett gravationsbevis med dylikt tilläggsbevis, riskerar under sådana förhållanden att ej få fullständig upplysning om fastigheten besvärande inteckningar för nyttjanderätt, undantag och servitut.

Bland jurister hafva olika meningar uttalats om verkan deraf, att en beviljad nyttjanderätts inteckning blifvit antingen alldeles icke i inteckningsboken införd eller der införd på orätt ställe. Mången anser, att, då det i lagen för en sådan intecknings fortfarande gällande kraft stadgade vilkor om intecknings införande i boken ej blifvit fullständigt uppfyllt, inteckningen förfaller efter tio år. Andra åter, och till dem hör jag, anse, att en vunnen sakrätt icke kan upphöra eller förfalla till följd af en domares försumlighet eller slarf.

Om t. ex. i ett tingslag finnas två hemman med namnet Seby, men belägna i olika socknar, och en person erhåller inteckning för nyttjanderätt i det ena af dessa hemman och på sitt protokollsutdrag får anteckning derom, att inteckningen blifvit uti inteckningsboken införd, så har han, enligt min uppfattning, erhållit en utan förnyelse fortfarande gällande sakrätt i detta hemman, hvilken ej kan förminskas eller tillintetgöras derigenom, att hans inteckning till följd af förbiseende eller slarf icke blifvit införd i det upplägg i inteckningsboken, som afser hemmanet Seby i fråga, utan på upplägget för hemmanet Seby i den andra socknen.

Begäres nu, efter tio år från det inteckningen beviljades, gravationsbevis å det för nyttjanderätten i fråga intecknade hemmanet Seby med tilläggsbevis från inteckningsboken, så kommer emellertid omförmälda inteckning ej att inflyta i detta bevis, ty den, som utfärdar beviset, har ingen anledning att då granska jemväl upplägget för hemmanet Seby i den andra socknen, der inteckningen är införd.

Den osäkerhet, som ett dylikt förhållande medför, och kännedomen om juristernas olika meningar i frågan, hafva åter haft till följd, att till en början hypoteksföreningar och banker samt efter hand äfven enskilda personer icke våga nöja sig med ett tilläggsbevis, utfärdadt på grund af den ej vitsord egande inteckningsboken, utan begära sådant bevis, grundadt på inteckningsprotokollen. Ett sådant tillvägagående medför nog också den önskade säkerheten, men vållar andra olägenheter, som, ju längre tiden framskrider, allt mera ökas.

Lösen för tilläggsbevis, utfärdade efter protokollen, är densamma som för vanliga gravationsbevis och för hvarje år, ett sådant bevis omfattar, blir alltså lösen 15 öre. Ännu har visserligen denna lösen ej vuxit till något afskräckande belopp, men då tilläggsbevisen, för att vara uttömmande, måste afse tiden från 1876 års början, är denna lösen redan nu ej obetydlig och växer, som sagdt, med hvarje år.

En annan olägenhet är det i hög grad ökade besvär, som härigenom tillskyndas dem, som skola utfärda bevisen. Det är väl sant, att de här för få sin stadgade ersättning, men det kan ändock kännas rätt tungt och besvärligt att nödgas gå igenom inteckningsprotokollen för bortåt 20 år redan nu och för allt flere år, ju längre tiden framskrider.

Svårigheten är i allmänhet mindre i de domsagor, som en domare någon längre tid innehaft, så att han haft tillfälle att efter jemförelse med protokollen granska och rätta inteckningsböckerna, men, der detta ej skett, utan domaren måste gå till de stundom synnerligen vidlyftiga protokollen, der kan mången gång bristande tid hindra en domare att lemna ut ett fullständigt gravationsbevis inom den tid, som det för den sökande kan vara ytterst angeläget att erhålla detsamma.

Af egen erfarenhet vet jag, att inteckningsböckerna i den domsaga, jag förvaltar, vid mitt tillträde af domsagan voro till den grad ofullständiga och vilseledande förda, att jag, om jag litat på dem och efter dem utfärdat gravationsbevis, kunnat vålla väsentliga olägenheter och för egen del riskerat stor förlust till följd af skadeersättningspråk. Jemväl har jag mig bekant, att sådana oregelbundenheter förefunnits i flere andra domsagor och af justitieombudsmannen till denna Riksdags lagutskott aflemnade diarium öfver hans embetsresa sistlidne år framgår, att dylika missförhållanden ännu på flera ställen förekomma.

Rättelse uti nu antydda afseenden kan åter, enligt min uppfattning, ske endast på två sätt, antingen derigenom, att inteckningsböckerna tillerkännas fullt vitsord och att sålunda deras origtiga förande medför ej blott såsom nu embetsansvar, utan jemväl skyldighet att ersätta den skada, som kan följa deraf, att de användas för utfärdande af gravationsbevis, eller ock att åter införas skyldighet att hvar tionde år förnya inteckningar för nyttjanderätt, undantag och servitut.

Då jag emellertid ej tilltror mig afgöra, hvilken af dessa utvägar kan vara att föredraga, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, att laga vitsord tillerkännas deri omförmälda inteckningsbok eller ock stadgas skyldighet att hvar tionde år låta förnya inteckning för nyttjanderätt, undantag och servitut.

Utskottet, som erkänner befintligheten utaf de olägenheter, som motionären påpekat, finner sig likväl icke kunna tillstyrka någon af de utvägar till desammas afhjelpande, som han ifrågasatt.

Att åter införa skyldigheten att förnya inteckning för nyttjanderätt, undantag och servitut anser sig utskottet icke kunna förorda, helst detta skulle vara ett steg i motsatt riktning af hvad man både ur principiel och praktisk synpunkt hittills ansett vara riktigt.

Ej heller torde det låta sig göra att under nuvarande förhållanden gifva inteckningsboken fullt laga vitsord. Så länge protokoll öfver inteckningar skola föras, lärer detta böra tillerkännas vitsord framför boken, derest skiljaktighet dem emellan skulle förefinnas. Att åter upphöra med protokolls-förandet och inskränka sig till ett blott införande af inteckningar i boken skulle förutsätta en hel omgestaltning af formen för pröfning af inteckningar och medföra flere andra vidtgående förändringar i dithörande förhållanden.

De omständigheter, motionären för bifall till sitt förslag åberopat, torde för öfrigt ej medföra större svårigheter, än att man skäligen torde böra afvakta ett beslut af den högsta dömande myndigheten angående de olika tolkningar af i ämnet befintliga lagbestämmelser, innan man vidtager någon åtgärd, som, derest en dylik tolkning skulle utfalla mot motionärens mening, skulle visa sig vara obehöflig.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.
